

MEGHÍVÓ

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE

Az MTA programsorozata

**MTA Tudomány Ünnepe
2021.**

**MTA SZAB Neveléstudományi - Pszichológiai Szakbizottság
Szociális képességek munkacsoport:**

Korszakokon átívelő jogintézmények

című nemzetközi konferenciára

Időpont: 2021. november 23. 14 óra (kedd)
Helyszín: MTA SZAB-székház 110. előadóterem
6720. Szeged, Somogyi utca 7.

**Üléselnök:
Dr. Szondi**

**Dr. Hekáné
Ildikó Ph.D.,**

munkabizottság elnöke

Kapcsolattartó: Dr. Baloghné Baricz Valéria munkabiz. titkár
Tel.: +36-20-474-2720, e-mail: bvm8@t-online.hu

14,00 MEGNYÍTÓ Dr. Hekáné Dr. Szondi Ildikó Ph.D., munkabizottság elnöke

14,00- 14,15 Prof. dr. sc. Igor Vuletić, Eszéki Egyetem Jogi Kar, Büntetőjogi Tanszék tanszékvezetője: *A zágrábi Aranybulla befolyása a modernkori Horvátország büntetőeljárási hagyományaira*

**14,15-14,30 Prof. Dr. sc. Željko Bartulović, Rijekai Egyetem Jogi Kar – Prof. Dr. sc. Vilma Pezelj, Spliti Egyetem Jogi Kar – Prof. Dr. sc. Zrinka Erent Sunko, Zágrábi Egyetem Jogi Kar:
*Some institutions of medieval maritime law in croatian statutes***

14,30-14,45 Dr. Pétervári Máté SZTE ÁJTK: *A kereskedők csődje a reformkori és a polgári kori Magyarországon*

14,45-15,00 Dr. sc. Slaven Bačić, ügyvéd, Szabadka: *Bács-Bodrog vármegye három szabad királyi városának elibertációs okmányának különleges rendelkezései*

15,00-15,15 Izv. prof. dr. sc. Magdalena Najbar-Agičić, történész. Sveučilište Sjever, Koprivnica, (Kapronca): *A háborúk közötti Lengyelország politikai rendszerének formálása*

15,15-15,30 Kepessy Imre ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Magyar Állam- és Jegtörténeti Tanszék, tanársegéd; MTA-ELTE Jegtörténeti Kutatócsoport, tudományos segédmunkatárs: *A büntetőjogi intézmények változása a két világháború közötti Csehszlovák Köztársaságban.*

15,30-15,45 Prof. dr. Nebojša Randelović Niši Egyetem Jogi Kara - Sara Mitić tanársegéd, Niši Egyetem Jogi Kara: *A 20. századi Jugoszláv Királyság föderalizmusának néhány kérdése.*

15,45-16,00 Dr. Heka László SZTE ÁJTK : *A sari'a jog alkalmazásának kérdése.*

16,00-16,15 Prof. dr. Goran Livazović Eszéki Egyetem BTK Pedagógiai Tanszék: *A gyermek- és fiatalkorúak nevelő intézményeinek fejlődése Anton Makarenko pedagógiai tevékenysége nyomán*

16,15-16,30 Nagy Réka, SZTE-ÁJTK PhD hallgató: *Albánia Európai Unió integrációs törekvései*

16,30-16,45 Baranyi Emese Zsuzsanna SZTE ÁJTK Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet doktorjelöltje: *Az iszlám házassági jog alkalmazása napjainkban a németországi muszlimok körében*

16,45-17,00 Prof. dr. Ivana Tucak: *Authors' Responsibility for Scientific Misconduct: The Case of Republic of Croatia*

17,00-17,15 Dr. Harkai István SZTE ÁJTK: *A kódextől az internetig - A szerzői jog fejlődéstörténete a kezdetektől napjainkig, vázlatosan.*

17,15-17,30 Dr. Patyi Zsófia, SZTE ÁJTK, Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet, egyetemi tanársegéd: *Szerepkör-változások és motivációs háttér-folyamatok az európai egyetemeken, a hazai jogászképzés és a szegedi joghallgatók körében*

17,30-18,00 Vita

18,00 Zárszó

RESUME-K

1. Prof. dr. Goran Livazović Eszéki Egyetem BTK Pedagógiai Tanszék: *A gyermek- és fiatalkorúak nevelő intézményeinek fejlődése Anton Makarenko pedagógiai tevékenysége nyomán*

Anton Makarenko pedagógiai munkája a 20. század elejéi változások modelljeként szolgál. A pedagógus egyesítette a meglévő gyakorlati tapasztalatokat a tudományos nevelési-oktatási kutatásokkal. Makarenko nevelési-oktatási öröksége avantgárd jellegű, főként a delikvens viselkedésű fiatalokkal való munka szempontjából, és világszerte sorsdöntő befolyást gyakorolt az oktatási intézmények későbbi funkciójára és struktúrájára.

2. Prof. dr. sc. Igor Vuletić, Eszéki Egyetem Jogi Kar, Büntetőjogi Tanszék tanszékvezetője: *A zágrábi Aranybulla befolyása a modernkori Horvátország büntetőeljárásai hagyományaira*

Az 1242. évi zágrábi (Gradec) Aranybulla történeti háttérében IV. Béla tatárok előtti menekülése áll. A város kitartott a király mellett, így megkapta a kiváltságlevelét aranybulla formájában. Politikai és főleg jogi jelentősége óriási és mély nyomot hagyott a horvát jogtörténet továbbfejlődésében. A Bula büntetőeljárásra vonatkozó rendelkezései szabályozták a bíróságok szervezetét és illetékességét, a perben résztvevő felek jogosultságait, a bizonyítási eszközöket és a bizonyítási eljárást. Májig vita tárgyát képezi a bíróságok hierarchiája, az

elnöklő bíró elleni kifogás jogi természete és jellege, amire legfőképpen fókuszál az előadás. Zárásként összefoglalja a középkori Gradec (ma Zágráb) büntetőeljárásának jellemvonásait és elhelyezi a büntetőeljárások akkuzatorius, inkvizitorius és vegyes rendszerek kategorizálásának körében az őt megillető helyre.

3. Izv. prof. dr. sc. Magdalena Najbar-Agičić, történész. Sveučilište Sjever, Koprivnica, (Kapronca): *A háborúk közötti Lengyelország politikai rendszerének formálása*

Az Első Világháborút követően megújult a lengyel állam, amely a történelmi vihar keretében közel 100 évvel korábban eltűnt Európa földrajzi térképéről. Lengyelország megújulása három olyan résznek az összekapcsolódásával történt meg, amelyek korábban három különböző országhoz tartoztak és egymástól jelentősen eltérő politikai berendezkedésben szerveződtek. Az előadás az új politikai rendszer formálásának folyamatát mutatja be, a meglévő akadályok, nehézséges sikeres megoldásának mechanizmusait, valamint mely problémák maradtak meg teherként a Második Lengyel Köztársaság politikai rendszerén belül.

4. Dr. Patyi Zsófia, SZTE ÁJTK, Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet, egyetemi tanársegéd: *Szerepkör-változások és motivációs háttérfolyamatok az európai egyetemeken, a hazai jogászképzés és a szegedi joghallgatók körében*

A közvetlen környezetünkben működő rendszerekre sokszor nem is figyelünk fel, olyan automatikusan és értelemszerűen kapcsolódnak életünkhöz, pedig az igazán pontos megfigyeléseket így, innen, bentről, tapasztalati úton lehet elvégezni annak érdekében, hogy a folyamatos fejlődés jegyében jobba és optimalizáltabbá válhasson a vizsgált szerkezet, legyen az a társadalom, vagy az oktatási rendszer része. Az egyetem nem olyan régen, a jogászképzés egy évtizede felhívta magára a figyelmet, de a jogszociológia égisze alatt nem elegendő pusztán csak a vonatkozó jogszabályok vizsgálata, a társadalmi környezetet és a jog közvetlen érvényesülését is szükségszerűen vizsgálni kell ahhoz, hogy valós képet kaphassunk a működésről, és a formálódások mögötti mértékről. És hogy valójában hogyan működik az oktatás, azt a célt szolgálja-e, amely miatt létrejött, hogyan lehet optimalizálni a jelenlegi helyzetben pusztán az ésszerűsége és a leglényegesebb faktorra: a hallgatói motivációra hagyatkozva? Jelen előadás az egyetemi szerepkörök, valamint a jogászképzés hazai változóinak és alakító-tényezőinek feltérképezésére fókuszál, a joghallgatók teljesítményeit, szükségleteit és motivációit vizsgálja, függetlenül, az előadás keretében szándékosan nem hárítva a világválságra és a politikai helyzetre sem a probléma- sem a megoldás-faktort.

5. Dr. Harkai István SZTE ÁJTK: *A kódextől az internetig - A szerzői jog fejlődéstörténete a kezdetektől napjainkig, vázlatosan.*

Az információ bármilyen formátumú rögzítése, másolása és terjesztése az azt előállító személy egyik legfontosabb privilégiuma a modern szerzői jogi rendszerekben. A többszörözés joga a legrégebbi vagyoni jog a szerzői jog rendszerében, amely végig kíséri e jogterület fejlődését az első, többszörözést lehetővé tevő találmányoktól kezdve egészen a digitális világig.

6. Dr. Pétervári Máté SZTE ÁJTK: *A kereskedők csődje a reformkori és a polgári kori Magyarországon*

A csődjog a kereskedelmi élet meghatározó jogintézménye volt a középkori itáliai kifejlődése óta. A francia csődjogi hagyományok ennek megfelelően a csődjogi szabályokat a kereskedőkre koncentrálták. Magyarország azonban a német mintára támaszkodva a magánszemélyekre szabta az első magyar csődtörvényt 1840-ben. A kalmárok világának sajátosságait azonban nem hagyhatták figyelmen kívül, így bizonyos rendelkezéseket a kereskedők elvárásaihoz igazították. Az Ideiglenes Törvénykezési Szabályokat követően az 1840:22. tc.-et felváltó modern magyar csődtörvény, 1881:XVII. tc. már külön fejezetbe rendezte a kereskedők csődjére vonatkozó szabályokat.

Előadásomban a kereskedők csődjére vonatkozó jogi szabályozás változásait kívánom bemutatni a korszak csődjogi irodalmának (Apáthy István, Herczegh Mihály, Králik Lajos) és a korabeli joggyakorlat (Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Megyei Levéltár Szegedi Ítéltábla iratai) felhasználásával. Ezen átalakulás megfelelően szemléltetheti az egyes korszakokban a jogalkotói szándékot és azt, hogy miképpen történt meg annak a jogalkalmazásban való átültetése.

7. Baranyi Emese Zsuzsanna SZTE ÁJTK Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet doktorjelöltje: *Az iszlám házassági jog alkalmazása napjainkban a németországi muszlimok körében*

Az iszlám jog, a saría az iszlám vallással egyidőben született meg a 7. században az Arab-félszigeten, és évszázadokon keresztül folyamatosan fejlődött több ágra és különböző iskolákra szakadva. A saría családjogi, házasságkötést érintő szabályai nagyon fontos szerepet töltenek be a mai napig a muszlim társadalmakban. Az előadásban arra keresem a választ, hogy a Németországban élő muszlimok milyen feltételekkel köthetnek az iszlám szerint házasságot, mekkora a mértéke és jelentősége a mahrnak, illetve hogyan megy végbe egy iszlám válás.

8. Dr. Heka László SZTE ÁJTK : *A sari'a jog alkalmazásának kérdése.*

Az iszlám jog nem egy egységes jogrend, a világ több mint ötven ország elvéve alkalmazza. Vannak olyan államok, amelyek a klasszikus iszlám jogot alkalmazzák (tehát a büntető- és a polgári jogot egyaránt), valamint szekularizált államok, melyekben a sharia jognak nincs hatálya, kivéve esetleg a családi jogban alternatív jogként. A legtöbb muszlim ország vegyíti a sharia jogot az állam alkotta joggal (pl. sari'a jogi bűncselekményt a Btk. enyhébb büntetéssel szankcionálja).

9. Nagy Réka, SZTE-ÁJTK PhD hallgató: *Albánia Európai Unió integrációs törekvései*

Albánia sokáig fekete foltként élt az emberek köztudatában, melyhez Enver Hoxha "bunker politikája" is jelentős mértékben hozzájárult. Az ország nagy utat tett meg az elmúlt évtizedek alatt; egyre fontosabb stratégiai, valamint geopolitikai területté vált az Európai Unió számára. Vajon ez a különleges, kissé elszigetelt állam képes lesz elérni az Unió által támasztott kritériumokat, illetve stabilitást és fejlettséget jelképezni a Nyugat-Balkáni régió belül?

10.) Prof. dr. Ivana Tucak: *Authors' Responsibility for Scientific Misconduct: The Case of Republic of Croatia*

The academic freedom of academic staff is related to their corresponding responsibilities and obligations of legal and ethical nature. Their academic integrity as researchers and university

professors can be retained only through a high level of self-discipline. This paper is aimed at exploring the challenges they face when publishing their papers.

11.) Dr. sc. Slaven Bačić, ügyvéd, Szabadka: *Bács-Bodrog vármegye három szabad királyi városának elibertációs okmányának különleges rendelkezései*

Újvidék, Zombor és Szabadka a XVIII. században az elibertációs okmányok létrehozásával besorsolást nyertek a szabad királyi városok közé. Az okmányok jogi normái az általános és a különleges kategóriába sorolhatók. Az előbbiek közösek valamennyi szabad királyi városra nézve, így mindhárom bács-bodrogi város okmányai is tartalmazzák, az utóbbiak pedig egyéni, vagyis csak a nevezett három városra vonatkoznak. Az elibertációs okmányok ezen specifikus rendelkezései nagy jelentőséggel bírnak a helyi jogtörténetre nézve, mert olyan történelmi körülmények eredményei, amelyek motiválták az okmányok szövegébe való beillesztésüket.

12.) Kepessy Imre ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék, tanársegéd; MTA-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport, tudományos segédmunkatárs: *A büntetőjogi intézmények változása a két világháború közötti Csehszlovák Köztársaságban.*

Az előadás célja annak bemutatása, hogy a két világháború közötti Csehszlovák Köztársaságban milyen mértékű változások voltak megfigyelhetők a büntetőjog terrénumában. Az 1918 végén megszületett államban éppúgy jelen volt az osztrák jog, mint a magyar jog (csehszlovák szemszögből nézve ezekre már, mint csehszlovák jogra hivatkoztak), de a valóban egységes törvénykönyvek létrehozatalát szolgáló kodifikációs munkálatok csak lassanként haladtak. Ennek tükrében kívánom bemutatni részint a korszakban született javaslatokat, másrészt áttekinteni azokat a büntetőjogi tárgyú törvényeket, amelyek 1918 és 1938 között születtek.

13. Prof. Dr. sc. Željko Bartulović, Rijekai Egyetem Jogi Kar – Prof. Dr. sc. Vilma Pezelj, Spliti Egyetem Jogi Kar – Prof. Dr. sc. Zrinka Erent Sunko, Zágrábi Egyetem Jogi Kar: *Some institutions of medieval maritime law in croatian statutes*

Croatia has focused on the sea and maritime affairs for centuries. That is why the medieval statutes on the Croatian side of the Adriatic contain legal institutes of maritime law. In addition to the general presentation of the sources, the paper deals with regulations on mandatory ship equipment, maritime subjects (eg. shipowner, captain, clerk, sailors, merchants, passengers), contracts in maritime business, average, etc.

By analyzing these regulations, we can conclude that they are part of the then European standards in maritime law, which proves Croatia's integration into European legal traditions, and a comparison of legal traditions with modern legal institutions with expected differences shows interesting analogy and quality solutions similar to new standards of maritime law.

14.) Prof. dr. Nebojša Randelović Niši Egyetem Jogi Kara - Sara Mitić tanársegéd, Niši Egyetem Jogi Kara: *A 20. századi Jugoszláv Királyság föderalizmusának néhány kérdése.*

A délszláv állam 1918-ban történt megalakulását követően sor került az Alkotmányozó Nemzetgyűlés megalakulására és az alkotmány elkészítési munkálatokra. Ennek során megjelent a föderáció létrehozásának gondolata is. A politikai alanyok nem kis része a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságot, a későbbi Jugoszláv Királyságot monarchia lett volna Karađorđević dinasztia alatt, amelynek államszervezete a föderalizmuson alapulna.